

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 17.10.2008
COM(2008) 642 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

A legkülső régiók: előny Európa számára

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

A legkülső régiók: előny Európa számára

1. BEVEZETÉS

A globalizáció, az éghajlatváltozás, a demográfiai változások, a migrációs hullámok, a természeti erőforrásokkal – például a tengeri erőforrásokkal és a mezőgazdasági termékekkel – való fenntartható gazdálkodás említethetők meg azon kihívások közül, melyekkel egész Európának szembe kell néznie.

Az Európai Bizottság tudatában van a legkülső régiók sebezhetőségének és annak, hogy az említett régiók különösen ki vannak téve e kihívásoknak, így az e régiókra vonatkozó európai stratégia fejlődéséről folytatott eszmecsere kibővítése céljából 2007 szeptemberében széleskörű konzultációt¹ indított az európai intézmények, a tagállamok, a legkülső régiók, a társadalmi-szakmai csoportok, kutatóintézetek és egyetemek bevonásával, 2008. május 14-15-én pedig Brüsszelben intézményközi és partnerségi konferenciát szervezett.

A hozzászólások nagy száma egyértelműen jelzi a szándékot, hogy jobban kihasználják és elmélyítsék az Európai Unió legkülső régiókkal foglalkozó dimenzióját és paradigmaváltást jelző új stratégiát dolgozzanak ki – a „legkülső régiók mint lehetőségek”, vagyis a legkülső régiók fejlődési lehetőségeket rejtnek magukban –, figyelembe véve e régiók különleges jellemzőit.

Tekintetbe véve az eszmecsere egészét, e közlemény:

- Eleget tesz az állam- és kormányfők Bizottsághoz intézett azon kérésének, hogy ismertesse a nyilvános konzultáció eredményeit, valamint a témához kapcsolódó javaslatokat (az Európai Tanács következtetései, 2007. december, § 59).
- Javasolja, hogy változtassanak a megközelítésen a stratégia fejlődése érdekében, megnyitva az utat az új paradigma előtt, és ajánlásokat tesz a jelenlegi pénzügyi keretben (2007-2013) rendelkezésre álló eszközök és lehetőségek optimális felhasználásának biztosítására.

2. A LEGKÜLSŐ RÉGIÓKRA VONATKOZÓ EURÓPAI STRATÉGIA FEJLŐDÉSE

Az Európai Unió 1999-ben elismerte, hogy a legkülső régiók földrajzi és gazdasági helyzete eltér más európai régiókéétól: távoli fekvésük, szigetjellegük, kis méretük, kedvezőtlen domborzati és éghajlati viszonyaik és néhány terméktől való gazdasági függésük (lásd: EK-Szerződés 299. cikk (2) bekezdés) miatt. Ezen adottságok hátrányt jelentenek a fenntartható és harmonikus fejlődés szempontjából, mely hátrányokat az Unió – különböző programokon

¹ A Bizottság közleménye által indított konzultáció: „A legkülső régiókra vonatkozó stratégiáról: eredmények és kilátások”, COM(2007)507 végleges.

és intézkedéseken keresztül – a minimálisra szándékozik csökkenteni e régiók gazdasági és társadalmi konvergenciájának előmozdítása céljából².

2004-ben az Európai Unió egy három tengely köré integrált megközelítésre támaszkodó stratégiát fogalmazott meg: a megközelíthetőség és a többi korlát hatásainak csökkentése, a versenyképesség és a regionális integráció. E megközelítés a legkülső régiók tartósan hátrányos helyzete miatt továbbra is érvényben marad, de elmélyítésre szorul az új kihívásoknak való megfelelés érdekében.

A Bizottság 2007 szeptemberében³ felismerte, hogy „további erőfeszítések kellenek ahhoz, hogy a közösségi és támogatási politikákat szükség esetén kiigazítsák.” A legkülső régiók különleges jellemzőinek e figyelembevétele 2007 óta tart a legkülső régiók javát szolgáló új programok és intézkedések elfogadása révén, melyek célja, hogy jelentős fejlődést tegyenek lehetővé a régiók számára stratégia három tengelye mentén.

A nehéz megközelíthetőségből adódó hátrány csökkentése

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) 2007–2013-ra szóló operatív programjai folytatják a megközelíthetőségből adódó problémák csökkentésére tett erőfeszítést a közlekedési és távközlési infrastruktúrába történő beruházások révén és azáltal, hogy a működési költségeket a többletköltségeket kompenzáló új, különleges allokálás útján fedezi. Összesen közel 1 710 millió EUR (vagyis a legkülső régiók számára elkülönített teljes ERFA-keret 36%-a) kerül beruházásra az ERFA-ból e régiók megközelíthetőségének javítása érdekében.

Emellett a Bizottság egy áruszállításra vonatkozó támogatási rendszert hagyott jóvá a francia tengerentúli megyék⁴ esetében, továbbá szociális jellegű támogatásokat a légiközlekedést illetően (Guyana⁵ és Madeira, a korábban már Guadeloupe, Martinique és Réunion esetében nyújtott támogatásokhoz hasonlóan).

A versenyképesség erősítése

A lisszaboni, illetve a göteborgi stratégia végrehajtásából eredő iránymutatásoknak megfelelően a legkülső régiók reagáltak a területük gazdasági versenyképességének gyengeségéből adódó kihívásra és a 2007–2013 közötti időszakra a saját potenciáljukra támaszkodó fejlesztési stratégiát fogalmaztak meg. Az ERFA és az Európai Szociális Alap (ESZA) operatív programjainak keretében ez a következőkben nyilvánul meg: a lisszaboni célokhoz kapcsolódó kiadások nagyfokú koncentrációja, az innovációs célú regionális stratégiák kidolgozásának szándéka, illetve az emberi erőforrások fejlesztésének erősítése a kutatás és az innováció terén.

² Az Európai Unió legutóbbi bővítései óta a legkülső régiók együttesen nem tartoznak többé a legszegényebb régiók csoportjába. Mindazonáltal a 2005. évi közösségi átlaghoz (EU-27=100) képest Francia Guyana (GDP/fő 50,5), Réunion (GDP/fő 61,6), az Azori-szigetek (GDP/fő 66,7) és kisebb mértékben Guadeloupe (GDP/fő 70,6) és Martinique (GDP/fő 75,6) még mindig az EU-27 legszegényebb régiói közé tartozik. A Kanári-szigetek (GDP/fő 93,7) és Madeira (GDP/fő 94,9) megközelítik a közösségi átlagot.

³ A Bizottság közleménye: „A legkülső régiókra vonatkozó stratégiáról: eredmények és kilátások”, COM(2007)507 végleges, 2007. szeptember 12.

⁴ N199/2007 sz. állami támogatás a francia tengerentúli megyék áruszállításának támogatására.

⁵ N 912/2006 sz. állami támogatás a guyanai belföldi légiközlekedésre, illetve Madeira autonóm régió légiközlekedésére vonatkozó, szociális jellegű egyedi támogatás.

A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó vidékfejlesztési programok szintén erősítik a legkülső régiók versenyképességét, kiemelve a mezőgazdasági ágazat termelékenységének fenntartását, a szerkezetátalakítás alatt álló ágazatok támogatását, a folyamatos képzést, a minőségi termékek fejlesztését és a környezet megőrzését.

A mezőgazdaságot illetően az „állapotfelmérés”⁶ rendeletjavaslat fenntartja a legkülső régiókra vonatkozó eltéréseket a szétválasztás és a közvetlen kifizetések modulálása terén. Emellett előírja 24,46 millió EUR értékű összeg átutalását közvetlen kifizetés formájában a POSEI rendszer számára a 2010. évi pénzügyi évtől kezdődően.

Ezenkívül a borpiac közös szervezésének reformja keretében a Bizottság figyelembe vette a legkülső régiók kérelmeit, melyek a szőlészetek jelenlegi átalakítási rendszerének fenntartására, valamint a kivágási program alóli mentességre irányultak. A desztillálást és a sűrített szőlőmustot illetően fenntartják a jelenlegi helyzetet, a 247/2006/EK rendelet módosításával.

A halászati ágazatban az Európai Halászati Alap (EHA) támogatja a halászokat gazdaságuk diverzifikálásában, és abban, hogy megőrizték versenyképességüket az árupiacon azáltal, hogy nagy hozzáadott értékkel rendelkező termékeket fejlesztenek ki és a helyi piacokat nagyobb mennyiségű akvakultúra-termékekkel látják el.

A Bizottság 2007 októberében ismertette elképzelését az Európai Unió új, integrált tengerpolitikájáról⁷, mely azon túlmenően, hogy erősíti a szinergiákat és a koherenciát az ágazati politikák között, a legkülső régiók különleges szükségleteit is jobban figyelembe kívánja venni.

Végezetül az állami támogatásokat illetően a rendelkezések egy része különösen a termelőberuházásokat, a munkahelyteremtést, illetve a szakmai képzést ösztönzi, mindamellettt figyelembe véve a legkülső régiók különleges hátrányait⁸. A legkülső régiók számára jóváhagyott különböző speciális adó- és vámrendszerek⁹ lehetővé teszik az e régiók gazdasági versenyképességéhez szükséges támogatás folytatását, különös tekintettel egyes ágazatokra, illetve terméktípusokra.

A regionális integráció erősítése

Az ERFA által társfinanszírozott, 2007–2013-ra szóló területi együttműködési programok lehetőséget teremtenek a tágabb szomszédság megteremtését célzó intézkedési terv kidolgozására. A „Makaronézia”¹⁰ program például az ERFA-ból származó költségvetésének

⁶ COM (2008) 306 végleges, 2008.5.20.

⁷ A Bizottság közleménye „Az Európai Unió integrált tengerpolitikájáról”, COM(2007) 575 végleges, kék könyv, SEC(2007) 12/78/2 intézkedési terv.

⁸ Például az NN 22/2008 sz. állami támogatás az IAEM támogatási intézkedések keretében, a Kanári-szigetek javára. A 2008/417/EK határozat (2008.6.3.) a Madeirán termelt sörre alkalmazandó jövedéki adóról. N421/2006 sz. állami támogatás, Madeira vámszabad területén nyilvántartott vállalatok számára történő adócsökkentés formájában jelentkező állami támogatási rendszer engedélyezése.

⁹ Például a Tanács 2008/439/EK határozata (2008.6.9.) az „octroi de mer” egyedi adórendszernek a Guyanából származó új termékek tekintetében történő módosításáról. A Tanács 645/2008/EK rendelete (2008.7.8.) egyes halászati termékek Kanári-szigetekre irányuló behozatalára vonatkozóan autonóm közösségi vámkontingensek megnyitásáról és kezeléséről.

¹⁰ A Makaronézia program egy földrajzi névre utal; a Kanári-szigeteket, Madeirát és az Azori-szigeteket magában foglaló, nemzeteken átnyúló területi együttműködést jelenti.

csaknem egyharmadát a harmadik országokkal való együttműködésre fordítja. Ezzel párhuzamosan a 10. EFA indikatív nemzeti programjainak keretében Mauritánia, Szenegál és a Zöld-foki-szigetek pénzügyi forrásokat kaptak – vagy kaphatnak – a legkülső régiókkal való együttműködéshez. A Kanári-szigetek jelenleg dolgoz ki egy Marokkóval folytatandó, határokon átnyúló együttműködési programot, melyet a tágabb szomszédsági eszköz és az ERFA társfinanszíroz.

Végezetül a Makaronéziához tartozó legkülső régiók fontos szerepet töltenek be az EU és a Zöld-foki-szigetek közötti különleges partnerség megvalósításában¹¹.

A gazdasági partnerségi megállapodásokban szereplő, a legkülső régiók számára megállapított különleges rendelkezések – az AKCS-országokkal való együttműködés megkönnyítése, véd- és kizárási záradék a cukor és a banán helyi piacára vonatkozóan – lehetőséget teremtenek e régiók számára regionális integrációjuk elmélyítéséhez, ugyanakkor szem előtt tartva piacaik sebezhetőségét.

3. A NYILVÁNOS VITA

A legkülső régiók európai stratégiájának jövőjéről folytatott nyilvános vita, melyre 2007. szeptember és 2008. május között került sor, fontos állomást jelent az Európai Unió, a tagállamok és a legkülső régiók közötti párbeszéd és partnerség elmélyítésében.

A hozzászólások nagy száma, valamint a regionális és helyi szintű részvételi mechanizmusok az érintett felek erős elkötelezettségét és élénk érdeklődését jelzik.

Ezenkívül a 2008. május 14–15-én Brüsszelben rendezett intézményközi és partnerségi konferencia közel háromszáz résztvevőt mozgósított, akik kifejthették, illetve megoszthatták egymással álláspontjukat az európai legkülső régiók kihívásairól és valós helyzetéről.

E konzultáció¹² eredményeinek részletes elemzésén túlmenően e gyakorlatból a következő főbb üzenetek fogalmazhatók meg:

A 2004-es stratégia végrehajtásának összességében kielégítő mérlege

- Egyhangú az egyetértés abban, hogy szükség van egy integrált európai stratégiára és a 2004-ben meghatározott három prioritási tengely – vagyis a megközelíthetőség, a versenyképesség és a regionális integráció – értékelésére. A vonatkozó intézkedéseket ki kell bővíteni a legkülső régiók nehéz megközelíthetőségéből adódó hátrány csökkentése és regionális integrációjuk erősítése céljából.
- Annak elismerése, hogy az utóbbi években jelentős előrelépések történtek különleges intézkedések bevezetésének köszönhetően, különösen a kohéziós, a mezőgazdasági, a kutatás- és versenypolitika területén.

A 2007. évi közleményben javasolt témák elfogadása

¹¹ A Bizottság közleménye az Európai Unió és a Zöld-foki Köztársaság közötti kapcsolatok jövőjéről (2007.10.24.), COM(2007)641 végleges.

¹² Az összes hozzászólás és a nyilvános konzultációs eljárás következtetéseinek összefoglalója a következő honlapon található: http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/rup/contri_fr.htm.

- A 2007. szeptemberi közleményben¹³ javasolt négy téma – melyek a stratégia három tengelyét hivatottak kiegészíteni – helytállóságának megerősítése. E témák jelentik a legkülső régiók számára a legnagyobb kihívást a leküzdendő akadályok (az éghajlatváltozás következményeihez való alkalmazkodás magas költségei, a demográfiai robbanás hatása, a népesség elöregedése és az illegális bevándorlás növekedésének következményei) és a kiaknázandó fejlesztési lehetőségek (a mezőgazdaság diverzifikációjából adódó kihívás, a tengeri potenciál kihasználása) tekintetében.

A korlátok újbóli megerősítése és a legkülső régiók előnyeinek kihasználása

- A legkülső régiók hátrányai tartós jellegének újbóli megerősítése és az e hátrányok kompenzálását célzó eszközök megerősítésére irányuló kérés.
- Azon előnyök és komparatív előnyök teljes körű kihasználására irányuló szándék, melyeket e régiók élveznek az Európai Unióhoz és szomszédos harmadik országokhoz képest (egyedülálló geostratégiai helyzet, különleges potenciál a megújuló energiaforrások, az éghajlatváltozás hatásainak megfigyelése és nyomon követése, valamint a biológiai sokféleség terén). E jellemzők kiváltságos laboratóriumokká teszik a legkülső régiókat olyan kísérleti projektek teszteléséhez, melyek nagy hozzáadott értéket jelentenek az Európai Unió számára.

A hatásvizsgálatok rendszerezése és a legkülső régiókra vonatkozó közösségi politikák jobb szinergiája és koherenciája

- A hatásvizsgálatok alkalmazását rendszerezni kell a környezetvédelemre, mezőgazdaságra, halászatra vonatkozó új közösségi jogszabályok végrehajtása esetében vagy abban az esetben, ha a legkülső régiók gazdaságára közvetlenül ható nemzetközi kereskedelmi megállapodásokról tárgyalnak.
- A különböző közösségi politikák közötti koherencia erősítésének, valamint a helyi valóság nagyobb elismerésének és figyelembevételének szükségessége.

Az ismeretek bővítése és egyes jelenségekre vonatkozó statisztikai adatok minőségének javítása

- Megbízható, teljes és a legkülső régiók különleges jellemzőihez igazított adatok meglétének szükségessége annak érdekében, hogy politikákat dolgozhassanak ki, hajthassanak végre és hatékonyan értékelhessék azok hatásait. Számos tanulmányra tettek javaslatot az alábbi témákat illetően: a lakosság mozgása és a demográfiai tendenciák, a migráció hatása a legkülső régiók gazdasági és társadalmi kohéziójára, az éghajlatváltozás következményeinek hatása e régiók gazdaságára, és a kereskedelem liberalizációjának hatása a mezőgazdaságra.

Valamennyi hozzászólás beépült a Bizottság megfontolásaiba e közlemény keretében és a továbbiakban is gazdagítani fogják a legkülső régiókra ható közösségi politikák kidolgozását és végrehajtását.

¹³ Éghajlatváltozás, demográfiai változás, migrációs hullámok, mezőgazdaság és tengerpolitika.

4. EGY ÚJ PARADIGMA IRÁNYÁBA: A LEGKÜLSŐ RÉGIÓK EGYEDÜLÁLLÓ JELLEMZŐINEK KIHASZNÁLÁSA

A globalizáció és az európai versenyképesség erősítésére tett kísérletek tükrében támogatni kell az olyan ígéretes ágazatok fejlődését, melyek esetében a legkülső régiók specializálódási potenciálokkal és erős komparatív előnyökkel rendelkeznek. Ezenkívül ez utóbbiak kedvező terepet biztosítanak olyan élenjáró kezdeményezések és kísérleti projektek kidolgozásához, melyek nagy jelentőséggel bírnak Európa számára. Ennek az új paradigmának – a gazdasági fejlődés fellendítőjeként –, mely a legkülső régiók előnyeinek kiaknázására irányul, az olyan stratégiák megújításához kell vezetnie, melyek a nagy hozzáadott értéket képviselő ágazatokra – pl. mezőgazdaság, élelmiszeripar, biológiai sokféleség, megújuló energiaforrások, asztrofizika, űripár, oceanográfia, vulkanológia, szeizmológia – és a legkülső régiók azon fontos funkciójára támaszkodnak, hogy az Európai Unió „előretolt bástyái” a világban.

4.1. Az Európai Unió „előretolt bástyái” a világban

Az Európai Unió kontinentális részétől eltérő geopolitikai és földrajzi adottságokkal rendelkező legkülső régiók az EU előretolt bástyái a nagy gazdasági térségekkel folytatott kapcsolatokban. Különleges dimenzióba helyezik az Unió külső fellépését is és részt vesznek a tágabb szomszédság hiteles politikájának kidolgozásában más országokkal és népekkel való földrajzi, kulturális és történelmi kapcsolataik révén, különös tekintettel Afrikára és az amerikai kontinensre.

A legkülső régiók jelentős nemzetközi tengeri dimenziót biztosítanak az Európai Unió számára, megerősítve az EU legitimitását abban, hogy a következő három térség óceánjainak fenntartható, közös fejlesztését célzó politikát folytasson: Makronézia, Karib-térség és az Indiai-óceán dél-keleti része.

Mivel tengeri útvonalak vagy szorosok mentén helyezkednek el, a legkülső régiók fontos szerepet töltenek be a kereskedelmi forgalomban. A parti vizek felügyeletére irányuló tengerpolitikai irányításban (pl. az illegális halászat elleni küzdelem, kalózkodás, kábítószer-kereskedelem) és a szállítás biztonságának megteremtésében (pl. a Karib-térségbeli olajszállítás) is jelentős a szerepük.

Emellett a legkülső régiók olyan gazdaságilag elmaradott régiók szomszédságában helyezkednek el, melyekkel az Unió együttműködést folytat a szegénység leküzdése, a fenntartható fejlődés, a migrációs hullámok kezelése és a regionális biztonság megteremtése terén. A legkülső régiók tehát kiváltságos partnerei lehetnek a harmadik országokhoz tartozó szomszédaiknak az igazgatási kapacitások erősítésére, a képzésre, az oktatásra, az egészségügyre, kkv-k létrehozására, a mezőgazdaságra, a halászatra és a természeti kockázatok megelőzésre irányuló projektek esetében.

Az Atlanti-óceáni legkülső régiókra stratégiai szerep hárul abban a különleges stratégiai partnerségben, melyet az Unió a Zöld-foki-szigetekkel készül aláírni¹⁴. Együttműködésre kerül majd sor az e partnerség intézkedési tervében kijelölt, prioritást élvező területeken: az illegális kereskedelem elleni küzdelemben (kábitószer, illegális bevándorlás) és a rendőri együttműködésben.

¹⁴ A Bizottság közleménye az Európai Unió és a Zöld-foki Köztársaság közötti kapcsolatok jövőjéről (2007.10.24.), COM(2007)641 végleges.

4.2. Az éghajlatváltozás következményei elleni küzdelem „kiváltságos laboratóriumai”

A legkülső régiók geomorfológiai jellemzői és földrajzi elhelyezkedése elsődleges fontosságú előnyt jelentenek a tudományos kutatás számára, különös tekintettel az éghajlatváltozás következményeihez kapcsolódó jelenségek tanulmányozására és nyomon követésére.

A természeti kockázatok – melyek a legkülső régiókat különösen fenyegetik – megelőzése nagy hozzáadott értéket felmutató kutatási terület. A legkülső régiók platform szerepet tölthetnek be a technológiai és tudományos együttműködésben a térségeikben, a természeti kockázatok nyomon követése és megfigyelése révén.

Az energiagazdálkodást illetően a legkülső régiók kettős kihívással állnak szemben: egyrészt csökkenteniük kell a fosszilis energiáktól való függőségüket, másrészt ki kell aknázniuk a természeti környezetük kínálta lehetőségeket olyan gyakorlatok és know-how kifejlesztése érdekében, melyeket exportálhatnak és máshol is alkalmazhatnak. A folyamatban lévő vagy előkészítés alatt álló kísérleti projektek megújuló energiákon alapuló, innovatív és eredeti megoldásokat fejlesztenek ki. Környezeti és gazdasági hasznukon túlmenően az európai know-how valódi bemutatótermei.

A NRJRUP projekt célja a legkülső régiók közötti helyes gyakorlatok cseréjének és a know-how-átadásnak az ösztönzése, valamint a tengeri erőforrások kiaknázásán alapuló, a megújuló energiaforrások fejlesztését célzó politika kidolgozása.

Réunion szigetén a GERRI projekt célja a sziget energiafüggetlenségének megteremtése 2030-ig.

A multifunkcionális erőmű („*Aproveitamento de fins múltiplos dos Socorridos*”) Madeira szigetén nagy mértékben hozzájárul a sziget energiatermeléséhez, csökkentve a vízerőműrendszer szezonális ingadozásoktól való függőségét.

Az egészségügy terén az éghajlatváltozás napjainkban felerősíti a trópusi betegségeknek való kitettséget, illetve az azokkal szembeni érzékenységet. Új betegségek megjelenése miatt fejlett mikrobiológiai kutató-, illetve megfigyelőközpontokat szükséges létrehozni az endémiás régiókban, a kórokozók gyors és megbízható diagnózisának felállítása, valamint a sürgősségi és terjedési kockázatok értékelése céljából. A legkülső régiók már rendelkeznek olyan kutatási infrastruktúrával – illetve ki fogják azt építeni –, mely régióik egészében és az európai kontinensen az egészségvédelmet hivatott erősíteni.

A 2007-es chikungunya járványt követően létrehozott, az Indiai-óceáni újonnan megjelenő betegségek kutató- és megfigyelőközpontja (CRVOI) az Indiai-óceáni régió egészségügyi prioritásának szolgálatában multidiszciplináris kutatást hivatott kifejleszteni az újonnan megjelenő fertőző betegségek területén, különös tekintettel azokra, melyek járványveszélyt hordoznak magukban.

4.3. A tengeri ökoszisztéma jelentős biológiai sokfélesége és gazdagsága

A biológiai sokféleség tekintetében a legkülső régiókban figyelemre méltó, zömében Európa teljes kontinentális részéhez képest nagyobb számban előforduló fajok élnek. Ezen a gazdagságon alapulnak olyan gazdasági tevékenységek mint a halászat és az idegenforgalom, és ez a gazdagság támogat számos ökológiai szolgáltatást (víztisztítás, halászati erőforrások megújítása, erózió elleni talajvédelem, a partok természeti katasztrófák elleni védelme és az

éghajlatváltozás következményei elleni védekezés). E természeti örökség felfedezési és innovációs potenciált képvisel a gyógyszerészeti, illetve a mezőgazdasági kutatás számára.

A legkülső régiók egyébiránt gazdag és viszonylag jól megőrzött halászati erőforrásokkal rendelkeznek: a tengerfenék a biológiai sokféleség igazi laboratóriuma, mely lehetővé teszi a fenntartható fejlődésre irányuló halászati politika kidolgozását.

A legkülső régiók emellett kiváltságos kutatóterületet jelentenek a biotechnológiai fejlesztések számára, különös tekintettel az olyan különleges tengeri erőforrások kiaknázására, mint a mélytengeri hévízforrások vagy a trópusi ökológiai rendszerek.

Az Azori-szigetek egyetemének oceanográfiai és halászati tanszéke kiválósági központot hozott létre az óceán erőforrásainak tanulmányozása és elemzése céljából. Az egyik projekt célja az óceán mélyének jobb megismerése és a mélytengeri hozzáférést megkönnyítő technológiák kifejlesztése.

4.4. Tudományos portálok a földrajzi körzetükben

Azáltal, hogy korszerű információs és kommunikációs technológiákat fejlesztenek ki területükön, a legkülső régiók a technológia-terjesztés platformjaivá és igazi tudományos portálokká képesek válni földrajzi térségükben.

Guayana a SEAS¹⁵ projekt segítségével az Amazonas és a Karib-térség környezetét megfigyelő műholdas adatok birtokába kerül. Az Európában és Dél-Amerikában egyedülálló technológiai platform biztosítja az Amazonas-medence (7 millió KM²) erőforrásainak nyomon követéséhez és kezeléséhez szükséges adatokat, és hozzájárul a „globális környezet- és biztonságellenőrzés” kezdeményezéshez.

2005-ben Guadeloupe nagyteljesítményű, digitális tenger alatti hálózatot („Global Cable Network”) hozott létre, mely Porto Ricóból indul és a Karib-térség keleti részének 14 szigetét érinti, egészen Trinidad et Tobagóig. Ez a 2100 km-re kiterjedő fontos infrastruktúra lehetővé tette a távközlési szolgáltatások üzemeltetői számára teljesítményük jelentős növelését, a felhasználók számára pedig kedvező tarifák igénybevételét.

A Kanári-szigetek asztrofizikai központja csillagászati megfigyelés szempontjából kiváló minőségű, nemzetközileg elismert kutatási infrastruktúra, mely az Európai Unió legfejlettebb teleszkópjaival és asztrofizikai berendezéseivel van felszerelve. A Kanári-szigetek világon egyedülálló Nagy Teleszkópjának (GTC) üzembe helyezése lehetővé fogja tenni az európai asztrofizikai kutatás számára az új csúcstechnológiai projektekhez való hozzáférést.

4.5. Kiváló minőségű mezőgazdasági termékek

A legkülső régiók mezőgazdasági termékeinek eredetiségét és minőségét jobban kell propagálni. Valójában a legkülső régiók gazdasági fejlődése a minőségük és jellegzetességük miatt vonzó termékek kivitelétől is függ: például AOC rum Martinique, a Victoria ananász Réunion, dinnye az Antillák, bor Madeira, sajtok és tea az Azori-szigetek, AOC borok és sajtok a Kanári-szigetek esetében, illetve virágok és dísznövények valamennyi legkülső régió esetében.

¹⁵ SEAS Guyana: Az Amazonas környezetének műholdas megfigyelése.

Martinique mezőgazdasági és környezetvédelmi kutatóközpontja (PRAM) egy diverzifikált és fenntartható mezőgazdaság kifejlesztésén dolgozik, valamint új forgalmazási lehetőségeket keres a helyi, még nem eléggé kiaknázott gyümölcsfajok felértékelése, a fajok genetikai javítása és fenntartható termelési rendszerek létrehozása révén.

Mint azt a fenti példák is mutatják, a legkülső régiók már napjainkban is alkalmaznak olyan innovatív és eredeti megoldásokat, melyek lehetővé teszik, hogy előnyeiket kihasználhassák. Ezt a know-how-t meg kell erősíteni annak érdekében, hogy dinamikussá tehessék gazdaságukat és új szerepet tölthessenek be az Európai Unión belül.

5. A JÖVŐRE VONATKOZÓ JAVASLATOK

Függetlenül az Unió általános jövőbeli politikai keretének alakulásától – különös tekintettel a 2013 utáni pénzügyi tervekről folytatott eszmecserére és az új paradigma megvalósítására –, a Bizottság a meglévő közösségi eszközök hatékonyabb felhasználásának biztosítását javasolja, továbbá olyan intézkedések bevezetését, melyek a jelenlegi költségvetési kereten belül megvalósíthatók.

5.1. A meglévő közösségi eszközök felhasználása

A költségvetést tekintve a legkülső régiók 7,8 milliárd eurót kapnak beruházásokra a közösségi költségvetésből a 2007–2013 közötti időszakra (ERFA, ESZA, EMVA, EHA, POSEI). Az említett eszközöket maximálisan ki kell aknázni és ki kell használni a rendeletek által biztosított rugalmasságot új prioritások felvétele céljából, például a 2009-es nemzeti jelentésekről, illetve a Bizottság 2010-es jelentéséről folytatott féldős stratégiai áttekintés során.

A Bizottság szolgálatai továbbra is együttműködnek az EBB-vel és az EBÁ-val a JEREMIE és a JESSICA kezdeményezés e régiókban való megvalósításának támogatása céljából.

A legkülső régiók részt vehetnek „A régiók a gazdasági változásért” kezdeményezésben, csakúgy mint annak gyorsított változatában, melyet a területi együttműködés régiók közötti komponensének és a fenntartható városfejlesztés (Urbact II) program keretében valósítottak meg. Azáltal, hogy támogatja regionális szereplők hálózatainak és kísérleti projekteknek a létrejöttét, melyek beépíthetők a konvergencia-, illetve versenyképesség programokba, e kezdeményezés a legkülső régiók számára különösen fontos olyan prioritási kérdésekkel foglalkozik mint például „a parti övezetek felértékelése” és „a tengerek és óceánok kiaknázása”.

Az oktatás és képzés terén a Bizottság ösztönzi új kompetenciák és know-how kifejlesztését, melyek döntő fontosságúak lesznek ahhoz, hogy az egyének szembenézhessenek a XXI. század kihívásaival. A humán tőke alkalmazkodásának az egyetemi csereprogramokban való fokozottabb részvételén, az egész életen át tartó tanulás által létrehozott kulcskompetenciák megjelenésén¹⁶, valamint az európai képzési és oktatási rendszerek közötti együttműködés megerősítésén kell alapulnia.

Végezetül a legkülső régióknak olyan helyzetbe kell kerülniük, hogy a vonatkozó pályázati felhívásokban való aktív részvétel útján ki tudják használni a következő területeken a már

¹⁶ Ajánlás az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó kulcskompetenciákról, HL L 394., 2006.12.30.

meglévő közösségi programok keretében kínálgzó lehetőségeket: kutatás, közlekedés, energiaügy, innováció, információs és kommunikációs technológiák, oktatás, illetve kultúra.

5.2. Az új kihívásoknak való megfelelés, az ismeretek elmélyítése, a partnerség erősítése

A nyilvános vita során elemzett kérdéseket illetően a Bizottság az alábbi intézkedéseket javasolja:

(a) Éghajlatváltozás

- Gazdasági hatásvizsgálat indítása, mely a parti övezetekben az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást vizsgálja. E tanulmány az Európai Unió egészére kiterjed majd, de különleges elemzést fog tartalmazni a legkülső régiókra vonatkozóan. A part menti régiókban az alkalmazkodás költségére és tervezésére vonatkozó helyes gyakorlatok rendszeres cseréjét hivatott ösztönözni.
- A parti területen jelentkező kockázatok (áradás, partmenti erózió, a kockázatoknak kitett lakosság és javak sérülékenységeinek csökkentése) integrált kezelését célzó politika, valamint a biztonság és a polgári védelem területén egy figyelő- és előrejelző rendszer bevezetésének ösztönzése.
- Egy önkéntes természetmegőrzési rendszer kidolgozása, mely a Natura 2000 program tapasztalataira támaszkodik.
- Az invazív fajok elleni küzdelmet célzó intézkedések kidolgozása és végrehajtása.
- A legkülső régiók sebezhetőségének elismerése az éghajlatváltozás következményeihez való alkalmazkodásról szóló fehér könyvben.

(b) Demográfiai változás és migrációs hullámok

- Hatásvizsgálat készítése a migrációnak és a demográfiai változásnak a legkülső régiók területére, munkaerőpiacára, közszolgáltatásaira, oktatásügyére és egészségügyére gyakorolt – pozitív és kevésbé pozitív – hatásainak jobb megértése céljából. Ennek segítségével „migrációs mérleget” lehetne készíteni minden régióra vonatkozóan. A „Szolidaritás és a 2007–2013 közötti migrációs hullámok irányítása” című jelenlegi keretprogram felidős értékelése során a Bizottság meg fogja vizsgálni, hogy szükség van-e új fejlesztésekre, valamint „egy európai migrációs kiigazítási alapra”, illetve hogy ez utóbbi bevezetése megvalósítható-e.
- A demográfiát illetően a Bizottság felkéri a tagállamokat és a legkülső régiók regionális hatóságait, hogy folytassák és adott esetben erősítsék meg elemző tevékenységüket annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a demográfiai fejlődés tényezőjét az oktatási, képzési, foglalkoztatási politika kidolgozásakor, és a strukturális alapok programozási folyamata során. Emellett felkéri a nemzeti statisztikai hivatalokat, hogy folytassák az együttműködést az EUROSTAT-tal.

(c) Mezőgazdaság

- A POSEI rendszer által kínált valamennyi lehetőség kihasználásának további ösztönzése az egyes legkülső régióknak allokkált költségvetés felépítése és felosztása, a támogatható gazdaságok száma, és a különleges szennyezésekhez kapcsolódó környezeti problémák felügyelete tekintetében.
- A fiatal gazdálkodók berendezkedését és beruházásait segítő különböző támogatások felhasználásának ösztönzése, mely eszközök modulálhatók az érintett vidékfejlesztési programon belül, a különleges regionális követelmények figyelembevétele érdekében.
- A termékpromócióra vonatkozó közösségi programok¹⁷ kínálta valamennyi lehetőség kihasználása, valamint további termékek felvétele a programokba kétségtelenül hozzájárul majd a piacok erősödéséhez és jól teljesítő mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatok kiépítéséhez.

(d) *Tengerpolitika*

- Az integrált európai tengerpolitikának és a cselekvési tervben szereplő különböző ágazati intézkedéseknek a legkülső régiók jellegzetességeihez való hozzáigazítása.
- A legkülső régiók tengeri ügyeire, tengeri környezetére és a tengeri ökoszisztémája nyújtotta szolgáltatások értékére vonatkozó ismeretek elmélyítése az EUROSTAT és az európai tengeri környezet megfigyelőhálózata (EMODNET) által irányított, a társadalmi-gazdasági tengeri adatokra vonatkozó projekt keretében folytatott különleges elemzés révén. A kapott információk lehetővé teszik a legkülső régiók átfogó elemzését a „tengeratlaszban”, melyet a Bizottság 2009-ben fog megjelentetni.
- Kutatási hálózatok létrehozása és a legkülső régiók – mint a tengeri környezet Európa számára kiváltságos megfigyelőállomásai – szerepének felértékelése az új tengerkutatási és tengerhasznosítási célú kutatási stratégia¹⁸ keretében. A tengeri ökoszisztéma megismerését, megőrzését és irányítását célzó kutatás támogatása a 7. kutatási és technológiai fejlesztési keretprogramon belül.
- A legkülső régiók ösztönzése, hogy stratégiai szerepet töltsenek be régióikban a tengeri irányításban és a tengerfelügyeletben, különösen a saját integrált regionális tengerpolitikájuk kialakítása, tengeri területrendezési terveik és harmadik országokkal folytatott területi együttműködési programok keretében megvalósuló együttműködési intézkedések, illetve az Indiai-óceán dél-keleti részén a regionális halászatfelügyeleti terv révén.
- A legkülső régiók és a szomszédos harmadik országok közötti tengeri közlekedés támogatása a gazdasági és kulturális cserék erősítése céljából, módosítva – legkésőbb következő felülvizsgálatuk alkalmával – a tengeri szállításra vonatkozó állami támogatásokra irányadó, jelenlegi közösségi iránymutatásokat, e

¹⁷ A legkülső régiók emblémáját támogató program (a Tanács 247/2006/EK rendelete), és az 501/2008/EK bizottsági rendelet I. melléklete – éves indikatív költségvetés: 1 millió EUR, valamint a POSEI-rendelkezések keretében meghatározott terméktámogatási intézkedések.

¹⁸ COM(2008)534, „A tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás európai stratégiája. Az Európai Kutatási Térségen belüli egységes keretrendszer a tengerek és óceánok fenntartható hasznosításáért.”

közlekedési kapcsolatok elindításához nyújtandó támogatások engedélyezése céljából. A legkülső régiók alternatív módon közszolgáltatási szerződésekhez folyamodhatnak, melyek kapcsán az „Altmark” ítélet¹⁹ kritériumait kell figyelembe venni.

(e) *A partnerség erősítése*

- Új közösségi jogszabályok elfogadásakor azok legkülső régiókra gyakorolt hatásainak beható elemzése, a koherencia biztosítása érdekében. Ennek keretében a Bizottság legkülső régiókkal foglalkozó szolgálatközi csoportjának munkáját szükség szerint eseti munkacsoport is támogatná konkrét kérdésekben.
- Olyan társadalmi-gazdasági tanulmány indítása a legkülső régiók növekedési tényezőiről, mely az e közleményben kijelölt ígéretes ágazatokra helyezi majd a hangsúlyt; e tanulmány keretében azonosítani kell a fejlődést gátló legfontosabb akadályokat, illetve megoldásokat szükséges találni azok elhárítására.
- Annak biztosítása, hogy a legkülső régiókra vonatkozó stratégia fejlődéséről folytatott eszmecsere beépül a jelenleg zajló folyamatokba, illetve jelenleg folyamatban lévő intézkedésekbe, és hogy a legkülső régiók ebben teljes mértékben részt vesznek. A következőkről van szó: a területi kohézióról szóló zöld könyv; a 2013 utáni kohéziós politika jövője; az Unió költségvetési reformja; az AKCS-országok fejlesztését célzó regionális integráció; az Európai Unió és a TOT közötti kapcsolatok jövőjéről szóló zöld könyv, valamint az európai tengerpolitika fejlődése.
- Az EPA keretében felkérést kaptak a legkülső régiók, hogy konstruktívan vegyenek részt e megállapodások végrehajtásának és lezárásának folyamatában. Meg kell ragadniuk az áruk és szolgáltatások, valamint a szellemi tulajdon és a közbeszerzés terén a regionális együttműködés megerősítése által kínált lehetőségeket. Főleg ezeken a területeken, ahol a legkülső régiók komparatív előnyökkel rendelkeznek, valósulhat meg e régiók és az AKCS-országok régióinak gazdaságai közötti kiegészítő jelleg. Ebben az összefüggésben fontos támogatni a legkülső régiók kapacitásainak erősítését célzó azon intézkedéseket, melyek az említett régiókat érintő kereskedelmet és az EU kereskedelempolitikáját hivatottak nyomon követni.
- Tájékoztató ülések szervezése a legkülső régiókkal közösen a közösségi eszközök és politikák (7. kutatási és technológiafejlesztési keretprogram, az EFA és az ERFA által kifejlesztett együttműködési lehetőségek bemutatása stb.) jobb ismertetése céljából.
- A tagállamokkal és a legkülső régiókkal közösen az európai legkülső régiók fórumának megszervezése, melyre kétfévente kerül majd sor (a bevált gyakorlatok hálózatának kialakítása, ígéretes ágazatok létrehozását célzó kezdeményezések jutalmazása, célzott figyelemfelkeltő kampányok a legkülső régiók kihívásaira vonatkozóan stb.).

¹⁹ Az Európai Bíróság ítélete – HL C 226/1, 2003.9.20.

6. KÖVETKEZTETÉS

E közleménnyel a Bizottság eleget tesz az Európai Tanács 2007. decemberi kérésének, figyelembe véve az érdekelt felek nyilvános konzultáció során kifejtett véleményeit.

A nemzetközi kihívásokat – energiaválság, élelmiszer válság, éghajlatváltozás, demográfiai nyomás és migrációs hullámok, jobb óceángazdálkodás szükségessége – illetően a legkülső régiók által nyújtott lehetőségeket érdemben ki kell használni. E régiók valóságos „ötletlaboratóriumok”, melyekben mindezen kihívások megtalálhatók, elemezhetők és modellezhetők. Tapasztalataik nem csupán földrajzi körzetük, hanem az Unió egésze számára is lényegesek.

E potenciálokat – a paradigmaváltás figyelembevétele mellett – a jövőben ki kell használni. Ez nem vezethet azonban ahhoz, hogy megszűnik az európai ágazati politikák fejlődésének aktív nyomon követése; e politikák keretében minden meglévő lehetőséget ki kell aknázni.

Az új megközelítésnek olyan új tevékenységi területeket kell eredményeznie, melyek hozzáadott értéket és fenntartható fejlődést biztosítanak, hosszú távon pedig a legkülső régiók javát szolgáló, megújult európai stratégiához vezetnek.